

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

/Роман ГРЕШКО/

«27» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«БЮДЖЕТНА СИСТЕМА»

обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Галузь знань: 07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Факультет: економічний
Мова навчання: українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Бюджетна система» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування», затвердженої рішенням Вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 03.04.2023 року, протокол № 3, та введеної в дію наказом ректора № 118 від 03.04.2023 р.

Розробник: **Сокровольська Наталія Ярославівна**, доцент кафедри фінансів і кредиту, кандидат економічних наук, доцент

Викладач: **Сокровольська Наталія Ярославівна**, доцент кафедри фінансів і кредиту, кандидат економічних наук, доцент

Погоджено з гарантом ОП **Наталія БАК**

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і кредиту

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Завідувач кафедри **Петро НІКІФОРОВ**

Схвалено методичною радою економічного факультету

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова методичної ради **Ірина НІКІФОРАК**

Мета навчальної дисципліни: сформувати у здобувачів фундаментальні знання та практичні навички в галузі організації та функціонування бюджетної системи й бюджетної політики держави; розкрити сутність і структуру бюджетних відносин, механізми їх впливу на соціально-економічний розвиток суспільства. Особливу увагу приділено сучасним підходам до управління бюджетними ресурсами, цифровізації бюджетного процесу, впровадженню програмно-цільового методу та міжнародним стандартам прозорості публічних фінансів.

Пререквізити. Навчальна дисципліна «Бюджетна система» відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми слухачами вищої освіти в шостому семестрі третього року навчання та базується на основі знань, отриманих здобувачами вищої освіти, з таких дисциплін як «Гроші та кредит», «Фінанси», «Податкова система». Вивчення дисципліни «Бюджетна система» є підґрунтям для проходження виробничої практики і підготовки кваліфікаційної роботи, а також для засвоєння спеціалізованих дисциплін з фінансів.

Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» та галузі знань 07 Управління і адміністрування вивчення дисципліни «Бюджетна система» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи та страхування або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності:

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

СК12. Здатність до формування та вдосконалення сприятливого середовища для функціонування та розвитку суб'єктів малого підприємництва.

Програмні результати навчання

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР24. Формувати та вдосконалювати механізм фінансового забезпечення для функціонування та розвитку суб'єктів малого підприємництва

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	III	VI	5	150	2	30	45	-	-	75	-	Екзамен
Заочна	III	VI	5	150	2	6	8	-	-	136	-	Екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьо - го	у тому числі					усьо - го	у тому числі				
1	2	л	п	лаб	інд	с.р.	8	л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Сутність, призначення і роль бюджету												
Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне планування Мета: розглянути сутність, призначення та роль бюджету держави а також суть, мету, завдання та методи бюджетного планування і прогнозування.	26	8	8	-	-	10	26	1	-	-	-	25
Тема 2. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи	12	2	4	-	-	6	12	1	-	-	-	11

України Мета: розглянути суть бюджетної системи України, її структуру, функції органів управління, охарактеризувати суть, призначення та складові бюджетної класифікації.												
Тема 3. Система доходів бюджету Мета: розглянути суть, склад та джерела формування доходів бюджету, склад доходів державного та місцевих бюджетів.	12	2	4	-	-	6	12	1	1	-	-	10
Тема 4. Система видатків бюджету Мета: розглянути суть, склад та класифікацію видатків бюджетів, охарактеризувати суть та методи бюджетного фінансування.	10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8
Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання Мета: розглянути суть, склад та види міжбюджетних трансфертів, охарактеризувати механізм бюджетного вирівнювання.	12	2	4	-	-	6	12	2	-	-	-	10
Модульна контрольна робота 1												
Разом за ЗМ1	72	16	22	-	-	34	72	6	2	-	-	64
Змістовий модуль 2. Планування видатків бюджетних установ												
Тема 6. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Мета: розглянути теоретичні засади формування бюджетного дефіциту, охарактеризувати джерела фінансування бюджетного дефіциту.	13	2	2	-	-	9	13	1	-	-	-	12
Тема 7. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу. Мета: розглянути теоретичні засади щодо формування, обслуговування та управління державним боргом.	12	2	2	-	-	8	12	1	-	-	-	11
Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу. Мета: розглянути суть, основні показники планування та виконання видатків бюджету на соціальний захист населення, освіту, охорону здоров'я.	32	8	16	-	-	8	32	-	2	-	-	30
Тема 9. Видатки бюджету на оборону та управління. Мета: розглянути суть, основні показники планування та виконання видатків бюджету на	11	1	2	-	-	8	11	-	1	-	-	10

оборону, органи державного управління та місцеве самоврядування.												
Тема 10. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку. Мета: розглянути суть, основні показники планування та виконання видатків бюджету на економічну діяльність держави та науку.	10	1	1	-	-	8	10	-	1	-	-	9
Модульна робота 2												
Разом за ЗМ 2	78	14	23	-	-	41	78	2	4	-	-	72
Усього годин	150	30	45	-	-	75	150	8	6	-	-	136

Тематика лекційних занять з переліком питань

№ п/п	Назва теми з основними питаннями
1	<p>Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне планування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення бюджету як економічної та юридичної категорії. 2. Сутність бюджету у системі фінансових відносин. 3. Основні функції бюджету: розподільна, контрольна, функція забезпечення існування держави. 4. Бюджет у механізмі державного регулювання економіки. 5. Поточний бюджет і бюджет розвитку: поняття, структура, ключові відмінності. 6. Вплив економічних, соціальних і політичних факторів на бюджет. 7. Елементи бюджетного законодавства України. 8. Порядок подання і розгляду законопроектів, що впливають на бюджетні показники. 9. Призначення бюджету як фінансового плану держави.
2	<p>Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне планування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджетний процес як регламентований механізм управління фінансами держави. 2. Основні стадії бюджетного процесу в Україні. 3. Суб'єкти бюджетного процесу та їх бюджетні повноваження. 4. Функції законодавчих, виконавчих та контролюючих органів у бюджетному процесі. 5. Порядок складання та розгляду Бюджетної декларації. 6. Організація процесу підготовки та подання бюджетних запитів. 7. Складання проекту закону про Державний бюджет України. 8. Особливості бюджетного планування в разі несвочасного ухвалення бюджету.
3	<p>Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне планування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепція впровадження програмно-цільового методу у бюджетний процес. 2. Програмно-цільовий метод як засіб підвищення ефективності розподілу бюджетних коштів. 3. Бюджетна програма як основна одиниця планування видатків. 4. Структура бюджетної програми: мета, завдання, напрями діяльності, результативні показники. 5. Паспорти бюджетних програм: значення, структура, порядок складання.

	6. Методика оцінювання ефективності виконання бюджетних програм. 7. Використання результативних показників на всіх стадіях бюджетного процесу. 8. Міжнародний досвід застосування програмно-цільового підходу.
4	Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне планування 1. Організація виконання Державного бюджету України. 2. Роль Міністерства фінансів України та Казначейства у виконанні бюджету. 3. Сутність та механізм казначейського обслуговування бюджетних коштів. 4. Виконання бюджету за доходами і видатками: стадії та особливості. 5. Розпис Державного бюджету: структура, призначення, порядок затвердження. 6. Внесення змін до закону про Державний бюджет України. 7. Аудит і контроль у бюджетному процесі: функції та повноваження органів контролю. 8. Забезпечення прозорості та доступності бюджетної інформації.
5	Тема 2. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України 1. Поняття бюджетної системи та її правові засади. 2. Принципи побудови бюджетної системи України. 3. Структура бюджетної системи України. 4. Розмежування доходів і видатків між державним та місцевими бюджетами. 5. Органи управління бюджетною системою: склад та функції. 6. Бюджетна класифікація: суть і значення. 7. Складові бюджетної класифікації (доходи, видатки, кредитування, фінансування). 8. Роль Бюджетного кодексу у побудові бюджетної системи.
6	Тема 3. Система доходів бюджету 1. Поняття та економічна сутність доходів бюджету. 2. Джерела формування доходів бюджету. 3. Склад доходів державного бюджету. 4. Доходи місцевих бюджетів: структура та роль. 5. Податкові та неподаткові доходи бюджету. 6. Доходи від операцій з капіталом і трансфертів. 7. Принципи формування доходів бюджету. 8. Класифікація доходів у Бюджетному кодексі.
7	Тема 4. Система видатків бюджету 1. Економічна сутність видатків бюджету. 2. Склад видатків державного та місцевих бюджетів. 3. Функціональна класифікація видатків. 4. Економічна класифікація видатків. 5. Методи бюджетного фінансування. 6. Кошторисне фінансування: принципи та завдання. 7. Принципи ефективності та цільового використання бюджетних коштів. 8. Розпорядники бюджетних коштів: функції та повноваження.
8	Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання 1. Сутність та мета міжбюджетних відносин. 2. Види міжбюджетних трансфертів. 3. Базова дотація: суть і порядок надання. 4. Субвенції: склад і призначення. 5. Реверсні дотації: механізм дії. 6. Порядок формування міжбюджетних трансфертів за Бюджетним кодексом. 7. Система бюджетного вирівнювання: принципи та інструменти. 8. Роль міжбюджетних відносин у забезпеченні фінансової стабільності

	регіонів.
9	<p>Тема 6. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджетний дефіцит: сутність і причини виникнення. 2. Види бюджетного дефіциту. 3. Економічні наслідки бюджетного дефіциту. 4. Джерела фінансування дефіциту (внутрішні й зовнішні).
10	<p>Тема 7. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державний борг: поняття, структура і види. 2. Принципи управління державним боргом. 3. Методи обслуговування державного боргу. 4. Вплив державного боргу на економічний розвиток.
11	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття соціального захисту населення у системі державної політики. 2. Законодавче регулювання соціального захисту (основні закони та підзаконні акти). 3. Види державної допомоги: загальна класифікація та характеристика. 4. Індексація грошових доходів населення: механізм, законодавча база. 5. Адресні субсидії на оплату житлово-комунальних послуг: принципи, порядок надання. 6. Соціальна допомога на поховання. 7. Умови та підстави припинення державної соціальної допомоги. 8. Джерела фінансування соціального захисту в бюджеті України.
12	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Система державної допомоги сім'ям з дітьми: правові основи. 2. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами: порядок призначення і виплат. 3. Допомога при народженні дитини: умови, документи, строки. 4. Програма «Пакунок малюка» та проєкт «Муніципальна няня». 5. Допомога при усиновленні дитини: вимоги до отримувача, обсяг виплат. 6. Допомога на дітей під опікою та піклуванням: розміри та особливості. 7. Соціальний захист дітей з інвалідністю, тяжкими хворобами. 8. Причини припинення або відмови у наданні допомоги.
13	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи фінансування освітньої галузі з Державного та місцевих бюджетів. 2. Особливості бюджетного забезпечення закладів загальної середньої освіти. 3. Формула розподілу освітньої субвенції: складові та критерії. 4. Місцеві бюджети як джерело фінансування освіти: поточні та капітальні видатки. 5. Видатки на вищу освіту: субвенції, гранти, державне замовлення. 6. Бюджетне фінансування підготовки кадрів через заклади вищої освіти. 7. Культурна політика держави: напрями та види видатків на культуру. 8. Державна підтримка закладів культури, музеїв, бібліотек, мистецьких ініціатив.
14	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи бюджетного фінансування системи охорони здоров'я в Україні. 2. Національна служба здоров'я України (НСЗУ) як головний розпорядник коштів. 3. Програма медичних гарантій: напрями фінансування медичних послуг. 4. Розподіл бюджетних коштів на первинну, вторинну, третинну медичну допомогу. 5. Видатки на централізовані закупівлі лікарських засобів та обладнання. 6. Субвенції на охорону здоров'я з державного до місцевих бюджетів.

	<p>7. Доплати, стимулювання та соціальні гарантії для медичних працівників.</p> <p>8. Актуальні виклики у сфері фінансування медицини в умовах війни та відновлення.</p>
15	<p>Тема 9. Видатки бюджету на оборону та управління</p> <p>Тема 10. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Система органів державного управління: структура та видатки. 2. Поточні видатки на державне управління. 3. Капітальні видатки на державне управління. 4. Видатки на органи місцевого самоврядування. 5. Видатки на національну оборону: структура і склад. 6. Планування оборонних видатків. 7. Вплив оборонних видатків на економіку країни. 8. Міжнародний досвід фінансування оборонної сфери. 9. Суть та склад видатків на економічну діяльність. 10. Фінансування розвитку економіки: напрями та пріоритети. 11. Резервний фонд бюджету: призначення та порядок використання. 12. Державний фонд регіонального розвитку. 13. Державна підтримка інновацій та інфраструктури. 14. Фінансування науки з бюджету: структура та показники. 15. Особливості фінансування наукових досліджень в Україні. 16. Зарубіжний досвід фінансування науки.

Тематика практичних занять з переліком питань

№ п/п	Назва теми (питання/завдання)
1	<p>Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне планування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити економічну сутність бюджету як фінансової категорії. 2. Розкрити функції бюджету: розподільна, контрольна, забезпечення існування держави. 3. Порівняти поточний бюджет і бюджет розвитку, визначити їхні відмінності та взаємозв'язок. <p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати основні функції бюджету. 2. Створити порівняльну таблицю поточного бюджету і бюджету розвитку. <p>Ситуаційне завдання:</p> <p>Навести приклади застосування поточного та розвитку бюджету в бюджетній системі України.</p>
2	<p>Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне планування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити складові бюджетного законодавства України. 2. Дослідити методи бюджетного планування: прямий рахунок, метод коефіцієнтів, нормативний метод, програмно-цільовий метод <p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розробити схему структури бюджетного законодавства України. 2. Порівняти застосування різних методів планування на прикладах. <p>Ситуаційне завдання:</p> <p>Проаналізувати приклади застосування методів бюджетного планування в умовах громади.</p>
3	<p>Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне планування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати економічні, соціальні й політичні фактори впливу на формування бюджету. 2. Розкрити призначення та методи бюджетного прогнозування

	<p>3. Охарактеризувати функції органів управління бюджетною системою України.</p> <p>4. Визначити роль і місце фінансового контролю в бюджетному процесі.</p> <p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Побудувати факторну модель впливу на формування бюджету. 2. Скласти характеристику основних органів, що беруть участь у бюджетному процесі. 3. Визначити основні етапи бюджетного прогнозування. <p>Кейс-завдання:</p> <p>Розробити прогноз бюджету для умовної громади з урахуванням соціально-економічної ситуації.</p>
4	<p>Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне планування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити порядок складання, розгляду і затвердження місцевих бюджетів. 2. Проаналізувати Основні напрями бюджетної політики України на 2025–2027 роки. <p>Аналітичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати Бюджетний запит Міністерства фінансів України. 2. Опрацювати Паспорт бюджетної програми на 2026 рік. 3. Зробити обґрунтовані висновки щодо пріоритетів бюджетної політики. <p>Кейс-завдання:</p> <p>Кейс 1: Бюджетне планування — розробити прогноз бюджету громади з урахуванням пріоритетів бюджетної політики на 2026–2028 рр.</p>
5	<p>Тема2. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідити етапи становлення бюджетної системи України. 2. Розкрити сутність поняття <i>бюджетного устрою</i> та його складові. 3. Визначити принципи побудови бюджетної системи та їх реалізацію на практиці. 4. Охарактеризувати структуру бюджетної системи України (державний бюджет, місцеві бюджети, спеціальні фонди). 5. Вивчити порядок розмежування доходів і видатків між державним і місцевими бюджетами. 6. Проаналізувати бюджетну класифікацію як основу бюджетного обліку й звітності. 7. Охарактеризувати класифікацію фінансування бюджету. 8. Вивчити класифікацію державного боргу.
6	<p>Тема2. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України</p> <p>Практичні питання: опрацювати етапи становлення бюджетної системи України, принципи побудови бюджетної класифікації, класифікацію фінансування бюджету та класифікацію боргу.</p> <p>Ситуаційне завдання: розподілити між державним і місцевими бюджетами такі надходження: акциз, податок на прибуток, ПДФО, субвенція на освіту.</p> <p>Кейс: скласти схему органів управління бюджетною системою з їх функціями.</p>
7	<p>Тема 3. Система доходів бюджету</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити економічну сутність доходів бюджету. 2. Вивчити основні джерела формування доходів бюджету. 3. Охарактеризувати склад доходів Державного бюджету України. 4. Визначити структуру та роль доходів місцевих бюджетів. 5. Розмежувати податкові й неподаткові доходи. 6. Вивчити доходи від операцій з капіталом і трансфертів. 7. Дослідити принципи формування доходів бюджету. 8. Охарактеризувати класифікацію доходів у Бюджетному кодексі України.
8	<p>Тема 3. Система доходів бюджету</p>

	<p>Практичні питання: джерела доходів; склад доходів державного бюджету; податкові й неподаткові доходи; трансферти.</p> <p>Ситуаційне завдання: розрахувати частку податкових доходів у структурі доходів Державного бюджету України за статистичними даними.</p> <p><i>Кейс:</i> провести аналіз структури доходів місцевого бюджету й визначити найбільш проблемні джерела надходжень.</p>
9	<p>Тема 4. Система видатків бюджету</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити економічну сутність видатків бюджету. 2. Охарактеризувати склад видатків державного та місцевих бюджетів. 3. Пояснити функціональну класифікацію видатків та навести приклади її застосування. 4. Проаналізувати економічну класифікацію видатків бюджету. 5. Вивчити форми бюджетного фінансування: державне фінансування інвестицій, позички з бюджету державним підприємствам, дотації. 6. Розкрити сутність кошторисного фінансування та його роль у бюджетному процесі. 7. Дослідити принципи ефективності й цільового використання бюджетних коштів. 8. Визначити повноваження розпорядників бюджетних коштів. <p>Практичні питання: опрацювати розмежування видатків між бюджетами, видатки місцевих бюджетів, форми бюджетного фінансування: державне фінансування інвестицій, позички з бюджету державним підприємствам, державні дотації.</p> <p>Ситуаційні завдання:</p> <p>За даними про видатки місцевого бюджету розподілити їх за функціональною класифікацією (наприклад: освіта, охорона здоров'я, культура).</p> <p>Задано перелік витрат (будівництво школи, зарплата вчителям, закупівля медичного обладнання, фінансування оборони) – розподілити їх за економічною та функціональною класифікаціями.</p> <p>Визначити, які видатки належать до поточних, а які до капітальних, за наведеним списком (оплата праці держслужбовців, будівництво дороги, ремонт лікарні, стипендії студентам).</p> <p>Розрахувати частку видатків на освіту в загальній структурі видатків державного бюджету за офіційними статистичними даними.</p> <p>Кейси:</p> <p>Провести аналіз структури видатків місцевого бюджету конкретної громади й визначити, які статті фінансуються недостатньо.</p> <p>Порівняти структуру видатків України та однієї з країн ЄС (наприклад, Польщі чи Німеччини) й виявити ключові відмінності.</p> <p>Змоделювати сценарій перерозподілу видатків у місцевому бюджеті в умовах зростання витрат на оборону.</p> <p>Розробити пропозиції щодо підвищення ефективності використання бюджетних коштів у соціальній сфері.</p>
10	<p>Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити сутність і мету міжбюджетних відносин. 2. Проаналізувати механізм розподілу доходів і видатків між ланками бюджетної системи. 3. Охарактеризувати порядок розподілу функціональних повноважень між рівнями державної влади. 4. Визначити основні проблеми та напрями реформування міжбюджетних відносин в Україні. 5. Оцінити світову практику міжбюджетних відносин.

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Дати характеристику видам міжбюджетних трансфертів. 7. Вивчити порядок формування базової та реверсної дотацій. 8. Охарактеризувати принципи функціонування системи бюджетного вирівнювання
11	<p>Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання</p> <p>Практичні питання: опрацювати механізм розподілу доходів і видатків між ланками бюджетної системи: розподіл видатків на функціональні повноваження між рівнями державної влади, визначити проблеми та напрями реформування міжбюджетних відносин в Україні, оцінити світову практику міжбюджетних відносин., види міжбюджетних трансфертів; базова і реверсна дотації; порядок формування трансфертів; система бюджетного вирівнювання.</p> <p>Ситуаційне завдання: розрахувати обсяг базової дотації для громади з низькими доходами.</p> <p>Кейс: порівняти дві громади (з профіцитом і дефіцитом бюджету) та змодельовати механізм вирівнювання.</p>
12	<p>Тема 6. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити сутність і причини виникнення бюджетного дефіциту. 2. Дати характеристику видам дефіциту. 3. Проаналізувати економічні наслідки дефіциту. 4. Визначити внутрішні й зовнішні джерела його фінансування. 5. Оцінити взаємозв'язок між дефіцитом бюджету та державним боргом. 6. Дослідити сучасні заходи щодо подолання дефіциту бюджету в Україні. <p>Практичні питання: причини виникнення дефіциту; види дефіциту; наслідки; джерела фінансування, опрацювати джерела фінансування та заходи щодо подолання дефіциту бюджету в Україні, взаємозв'язок дефіциту бюджету і державного боргу..</p> <p>Ситуаційне завдання: визначити дефіцит бюджету за останні два роки використовуючи офіційні дані МФУ.</p> <p>Кейс: запропонувати шляхи скорочення бюджетного дефіциту для України у сучасних умовах.</p>
13	<p>Тема 7 Видатки бюджету на обслуговування державного боргу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дати визначення державного боргу, його структури й видів. 2. Охарактеризувати принципи управління державним боргом. 3. Розкрити методи обслуговування державного боргу. 4. Проаналізувати проблеми управління зовнішнім боргом України. 5. Вивчити особливості боргового фінансування Державного бюджету України. <p>Практичні питання: поняття державного боргу; його структура; принципи управління боргом; методи обслуговування, опрацювати проблеми і напрями удосконалення управління та обслуговування державним зовнішнім боргом України, опрацювати особливості боргового фінансування Державного бюджету України.</p> <p>Ситуаційне завдання: розрахувати витрати на обслуговування боргу, за останні два роки використовуючи офіційні дані МФУ.</p> <p>Кейс: оцінити вплив зростання боргу на економіку України та запропонувати шляхи його зменшення.</p>
14	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити поняття соціального захисту та роль держави у його забезпеченні. 2. Визначити склад і структуру видатків на соціальний захист населення. 3. Охарактеризувати види державної соціальної допомоги. 4. Розкрити порядок призначення і виплати соціальної допомоги та субсидій. 5. Проаналізувати нормативно-правову базу щодо фінансування соціального захисту.

	<p>6. Дослідити джерела фінансування у державному та місцевих бюджетах.</p> <p>Практичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структура та динаміка видатків на соціальний захист. 2. Аналіз програм державної допомоги малозабезпеченим. <p>Ситуаційні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розрахунок субсидії для малозабезпеченої сім'ї. 2. Визначення права на субсидію в умовному домогосподарстві. <p>Кейси:</p> <p>Аналіз ефективності соціального захисту в окремому регіоні Порівняння з системою соціального захисту в ЄС.</p>
15	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити місце освіти у системі соціальної сфери. 2. Охарактеризувати видатки на загальну середню освіту. 3. Вивчити джерела фінансування: державний та місцеві бюджети. 4. Ознайомитися з формулою освітньої субвенції. 5. Проаналізувати сучасні виклики фінансування шкіл. <p>Практичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розрахунок середньої зарплати вчителя. 2. Аналіз освітньої субвенції на прикладі ОТГ. <p>Ситуаційні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Побудувати бюджет ЗЗСО з урахуванням нормативів. 2. Оцінити забезпечення освітніх потреб на 1 учня. <p>Кейси:</p> <p>Недофінансування освіти: причини, наслідки, пропозиції. Порівняльний аналіз бюджету школи у містах і селах.</p>
16	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити особливості фінансування дошкільної освіти. 2. Охарактеризувати видатки на ЗВО. 3. Вивчити механізм державного замовлення. 4. Розглянути порядок призначення стипендій. 5. Дослідити місце місцевих бюджетів у фінансуванні ДНЗ. <p>Практичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розрахунок бюджету ДНЗ. 2. Аналіз стипендіального фонду університету. <p>Ситуаційні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти кошторис ЗВО. 2. Визначити можливість підвищення стипендій у межах бюджету. <p>Кейси:</p> <p>Оптимізація видатків ЗВО під час зменшення держзамовлення. Альтернативні джерела фінансування вищої освіти.</p>
17	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити основні напрями бюджетного фінансування медицини. 2. Проаналізувати функції НСЗУ у розподілі видатків. 3. Вивчити Програму медичних гарантій. 4. Розглянути структуру видатків на ПМД, СМД та ТМД. 5. Оцінити ефективність використання бюджетних коштів. <p>Практичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розрахунок фінансування медичних закладів. 2. Аналіз зарплат медпрацівників. <p>Ситуаційні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Побудова схеми фінансування центру ПМД. 2. Оцінка потреб громади в медичних послугах.

	<p>Кейси: Реорганізація медичної мережі: економічні наслідки. Визначення пріоритетів медичних витрат у кризових умовах.</p>
18	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити склад і напрями фінансування культурної сфери. 2. Охарактеризувати типи закладів культури. 3. Вивчити джерела фінансування (бюджет, гранти, спонсорство). 4. Дослідити особливості фінансування в сільських громадах. 5. Оцінити ефективність культурної політики. <p>Практичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структура бюджету закладу культури. 2. Аналіз співвідношення державного і місцевого фінансування. <p>Ситуаційні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Побудова бюджету будинку культури. 2. Пропозиції до програми розвитку культури ОТГ. <p>Кейси: Залучення позабюджетних коштів до культури. Визначення видатків пріоритетного значення.</p>
19	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити склад та напрями фінансування спортивної сфери. 2. Охарактеризувати програми підтримки дитячо-юнацького спорту. 3. Дослідити нормативи утримання спортивної інфраструктури. 4. Розглянути приклади фінансування спорту в громадах. <p>Практичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розрахунок бюджету ДЮСШ. 2. Аналіз програм підтримки спорту. <p>Ситуаційні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Побудова бюджету спортивного заходу. 2. Оцінка ефективності використання бюджетних коштів. <p>Кейси: Фінансування спорту в умовах обмеженого бюджету. Розробка мініпрограми підтримки молодіжного спорту.</p>
20	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити механізм індексації грошових доходів населення. 2. Визначити законодавчі основи надання пільг. 3. Охарактеризувати соціальні допомоги ветеранам, пенсіонерам, особам з інвалідністю. 4. Дослідити підтримку сімей з дітьми: види допомог, умови призначення. <p>Практичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оцінка механізмів надання адресної допомоги. 2. Визначення права на пільги. <p>Ситуаційні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складання умовної заяви на отримання допомоги. 2. Визначення розміру виплати згідно з чинним законодавством. <p>Кейси: Аналіз випадку припинення виплат. Визначення потенційних зловживань у системі пільг.</p>
21	<p>Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати структуру загальних видатків на соціальну сферу. 2. Оцінити ефективність використання бюджетних коштів у галузях. 3. Вивчити індикатори результативності соціальних програм. 4. Порівняти структуру видатків регіонів України.

	<p>Практичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розрахунок частки видатків на освіту/медицину в загальній структурі бюджету. 2. Побудова графіків динаміки соціальних видатків. <p>Ситуаційні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити недофінансовані напрямки у конкретній громаді. 2. Оцінити соціальний ефект бюджетної програми. <p>Кейси:</p> <p>Порівняння видатків України та країн ЄС. Пропозиції щодо покращення планування соціальних видатків у період воєнного стану.</p>
22	<p>Тема 9. Видатки бюджету на оборону та управління</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати видатки на органи державного управління. 2. Визначити видатки на місцеве самоврядування та їх особливості. 3. Розкрити структуру й склад видатків на оборону. 4. Вивчити підходи до планування оборонних видатків. 5. Оцінити міжнародний досвід фінансування оборонної сфери. <p>Практичні питання: видатки на органи державного управління, місцеве самоврядування, оборону; міжнародний досвід.</p> <p>Ситуаційне завдання: визначити особливості оплати праці органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади на місцях.</p> <p>Кейс: порівняти структуру оборонних видатків України з країнами НАТО.</p>
23	<p>Тема 10. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити склад видатків бюджету на економічну діяльність. 2. Проаналізувати напрями фінансування розвитку економіки. 3. Вивчити призначення та порядок використання резервного фонду. 4. Дослідити роль Державного фонду регіонального розвитку. 5. Розкрити форми державної підтримки інновацій та інфраструктури. 6. Охарактеризувати структуру фінансування науки з бюджету. 7. Вивчити особливості фінансування наукових досліджень в Україні. 8. Оцінити зарубіжний досвід фінансування науки. <p>Практичні питання: опрацювати видатки бюджету на науку, організація наукових досліджень і джерела їх фінансування, фінансування наукових досліджень у відомчих наукових закладах, кошторисне фінансування наукових закладів і наукових програм., напрями фінансування економічної діяльності; резервний фонд; ДФРР; підтримка інновацій; фінансування науки.</p> <p>Ситуаційне завдання: визначити обсяг фінансування регіональної програми розвитку інфраструктури за умов заданих витрат.</p> <p>Кейс: оцінити проблеми й перспективи фінансування науки в Україні у порівнянні з країнами ЄС.</p>

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Бюджетна система» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних та семінарських занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій та кейсів. Оцінювання самостійної роботи здійснюється в межах балів, виділених на тему.

№ п/п	Назва теми	Завдання для самостійної роботи
1	Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поясніть сутність бюджету як економічної категорії, його ознаки та призначення. 2. Дослідіть функції бюджету на прикладах із сучасної

	планування	<p>практики України.</p> <p>3. Порівняйте поточний бюджет і бюджет розвитку: у чому полягають їхні відмінності?</p> <p>4. Проаналізуйте складові бюджетного законодавства України та їх значення.</p> <p>5. Визначте фактори, що найбільше впливають на формування бюджету в умовах воєнного стану.</p> <p>6. Розкрийте методи бюджетного планування: наведіть приклади їх застосування.</p> <p>7. Підготуйте прогноз доходів і видатків умовної громади на наступний рік.</p>
2	Тема 2. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	<p>1. Визначте правові засади функціонування бюджетної системи України.</p> <p>2. Які принципи побудови бюджетної системи є ключовими? Обґрунтуйте їх актуальність.</p> <p>3. Складіть схему органів управління бюджетною системою та розкрийте їхні функції.</p> <p>4. Розподіліть основні податкові надходження між державним та місцевими бюджетами.</p> <p>5. Проаналізуйте роль Бюджетного кодексу у розвитку бюджетної системи.</p> <p>6. Охарактеризуйте класифікацію доходів, видатків, кредитування та фінансування.</p>
3	Тема 3. Система доходів бюджету	<p>1. Розкрийте економічну сутність доходів бюджету.</p> <p>2. Які основні джерела формування доходів державного бюджету?</p> <p>3. Визначте роль місцевих податків і зборів у наповненні місцевих бюджетів.</p> <p>4. Проаналізуйте частку податкових доходів у структурі бюджету України за останні 2 роки.</p> <p>5. Розгляньте класифікацію доходів у Бюджетному кодексі.</p> <p>6. Оцініть проблеми забезпечення стабільності доходів бюджету в сучасних умовах.</p>
4	Тема 4. Система видатків бюджету	<p>1. Поясніть сутність і значення видатків бюджету.</p> <p>2. Які основні складові видатків державного та місцевих бюджетів?</p> <p>3. Розкрийте функціональну й економічну класифікацію видатків.</p> <p>4. Визначте роль кошторисного фінансування в бюджетному процесі.</p> <p>5. Проаналізуйте принципи ефективності та цільового використання коштів.</p> <p>6. Хто є розпорядниками бюджетних коштів і які їхні повноваження?</p>
5	Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	<p>1. Поясніть сутність і мету міжбюджетних відносин.</p> <p>2. Охарактеризуйте види міжбюджетних трансфертів.</p> <p>3. Визначте механізм формування базової та реверсної дотацій.</p> <p>4. Проаналізуйте порядок формування субвенцій.</p> <p>5. Оцініть роль системи бюджетного вирівнювання у фінансовій стабільності громад.</p> <p>6. Порівняйте українську практику міжбюджетних відносин</p>

		із зарубіжною.
6	Тема 6. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте сутність і причини виникнення бюджетного дефіциту. 2. Які види дефіциту виділяють у фінансовій науці? 3. Проаналізуйте економічні наслідки бюджетного дефіциту для країни. 4. Дослідіть внутрішні й зовнішні джерела фінансування дефіциту. 5. Запропонуйте можливі шляхи зменшення дефіциту бюджету України.
7	Тема 7. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення державного боргу та охарактеризуйте його структуру. 2. Визначте принципи управління державним боргом. 3. Які основні методи обслуговування державного боргу використовує Україна? 4. Оцініть вплив державного боргу на економічний розвиток. 5. Запропонуйте заходи для зменшення боргового навантаження на бюджет.
8	Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте місце соціального захисту у системі соціальних гарантій. 2. Проаналізуйте механізм надання адресних субсидій. 3. Охарактеризуйте джерела фінансування освіти та охорони здоров'я. 4. Визначте проблеми фінансування культури та мистецтва в Україні. 5. Оцініть ефективність видатків на фізичну культуру і спорт. 6. Порівняйте особливості фінансування соціальної сфери в Україні та країнах ЄС..
9	Тема 9. Видатки бюджету на оборону та управління	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте структуру видатків на державне управління. 2. Визначте особливості фінансування органів місцевого самоврядування. 3. Які основні напрями планування оборонних видатків? 4. Проаналізуйте вплив оборонних видатків на розвиток економіки. 5. Порівняйте фінансування оборонної сфери України та країн НАТО
10	Тема 10. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте склад видатків на економічну діяльність. 2. Поясніть значення резервного фонду бюджету. 3. Розкрийте роль Державного фонду регіонального розвитку. 4. Які напрями державної підтримки інновацій в Україні? 5. Охарактеризуйте систему фінансування науки з бюджету. 6. Порівняйте фінансування науки в Україні та в ЄС.

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);

- практичні методи (практичні ситуації, кейси);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідної онлайн-платформи Moodle.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- презентація результатів виконаних завдань;
- аналітичні звіти;
- розв'язування практичних ситуацій та кейсів;

Форма контролю: екзамен.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)												Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль №2							
T1	T2	T3	T4	T5	МКР1	T6	T7	T8	T9	T10	МКР2	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння роботи порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати під час навчальних занять за кожну тему (опитування, тестування, розв'язання задач, виконання завдань для самостійної роботи) – 5 балів. Кількість балів за змістовий модуль дорівнює сумі балів, отриманих за кожну тему. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 25; 2 модуль – 25, модульні контрольні роботи – 10 (разом – 60 балів).

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою

шкалою		
Зараховано	A (90-100)	відмінно
	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Оцінка (кількість балів) за дисципліну (тему, окреме завдання) передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Вміння
5 (відмінно) A	<ul style="list-style-type: none"> – всебічні і глибокі знання навчального матеріалу; – знання щодо теоретичних засад функціонування органів податкового контролю; – глибоко розуміє основну літературу та сучасні публікації з проблем відповідної теми (дисципліни). 	<ul style="list-style-type: none"> – вільно виконувати практичні завдання; – використовувати додаткову літературу, грамотно викладати програмний матеріал; – давати вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання; – присутні навички творчого мислення.
4 (дуже добре) B	<ul style="list-style-type: none"> – повні знання навчального матеріалу за темою, програмою курсу; – здатність до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; – основної, додаткової літератури, рекомендованої програмою. 	<ul style="list-style-type: none"> – успішно виконані передбачені практичні завдання без суттєвих зауважень; – використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
4 (добре) C	<ul style="list-style-type: none"> – достатні знання навчального матеріалу за темою, програмою курсу; – здатність до їхнього поглиблення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; – основної літератури, рекомендованої програмою. 	<ul style="list-style-type: none"> – вдало виконувати передбачені практичні завдання без критичних зауважень; – використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
3 (задовільно) D	<ul style="list-style-type: none"> – достатні знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю; – основної літератури, рекомендованої програмою. 	<ul style="list-style-type: none"> – виконувати практичні завдання в межах програмних вимог; – допущення неточностей при розв'язанні тестів, виконанні практичних завдань; – не в повній мірі здатний пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.
3 (задовільно)	– знання тільки основного	– виконувати практичні завдання в

Е	<p>програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє подальше навчання;</p> <p>– основної літератури, рекомендованої програмою.</p>	<p>межах програмних вимог;</p> <p>– упущення, неточності та помилки при розв'язанні тестів, виконанні практичних завдань;</p> <p>– не спроможність пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.</p>
2 (незадовільно) з можливістю перескладання FX	<p>– не володіння системою знань навчального матеріалу теми, дисципліни;</p> <p>– допущення грубих помилок у відповідях;</p> <p>– недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки.</p>	<p>– допускає принципові помилки під час вирішення передбачених програмою практичних завдань;</p> <p>– показує невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.</p>
2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом F	<p>– не володіння системою знань навчального матеріалу дисципліни;</p> <p>– допущення неприпустимих помилок у відповідях;</p> <p>– рівень знань не дозволяє самостійно оволодіти програмним матеріалом та вимагає додаткового опрацювання дисципліни.</p>	<p>– не вміння вирішувати передбачені темою, програмою практичні завдання;</p> <p>– не вміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.</p>

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Сутність і функції бюджету як економічної категорії.
2. Призначення бюджету у соціально-економічному розвитку держави.
3. Поточний бюджет і бюджет розвитку: характеристика та відмінності.
4. Структура бюджетної системи України.
5. Бюджетний устрій: поняття та елементи.
6. Принципи побудови бюджетної системи.
7. Правові засади функціонування бюджетної системи України.
8. Органи управління бюджетною системою та їхні функції.
9. Роль Бюджетного кодексу України у регулюванні бюджетних відносин.
10. Бюджетна класифікація: сутність і значення.
11. Складові бюджетної класифікації: доходи, видатки, фінансування, кредитування.
12. Розмежування доходів і видатків між державним і місцевими бюджетами.
13. Поняття і структура доходів бюджету.
14. Податкові доходи: характеристика і склад.
15. Неподаткові доходи: роль у формуванні бюджету.
16. Доходи від трансфертів.
17. Доходи місцевих бюджетів та їхня роль у фінансовій незалежності громад.
18. Склад доходів Державного бюджету України.
19. Принципи формування доходів бюджету.
20. Кошторисне фінансування: сутність, принципи та завдання.
21. Структура кошторису бюджетної установи.
22. Джерела фінансування бюджетних установ.

23. Порядок складання кошторисів бюджетних установ.
24. Внесення змін до кошторисів та їх затвердження.
25. Відмінності між загальним і спеціальним фондами кошторису.
26. Контроль за використанням коштів бюджетних установ.
27. Методи бюджетного фінансування.
28. Бюджетні видатки: економічна сутність.
29. Функціональна класифікація видатків.
30. Економічна класифікація видатків.
31. Повноваження розпорядників бюджетних коштів.
32. Програмно-цільовий метод (ПЦМ) у бюджетному процесі: сутність.
33. Бюджетна програма: поняття та структура.
34. Паспорт бюджетної програми: зміст і призначення.
35. Визначення результативних показників бюджетних програм.
36. Планування та оцінка виконання бюджетних програм.
37. Проблеми впровадження ПЦМ в Україні.
38. Соціальний захист як складова соціальної політики держави.
39. Види видатків на соціальний захист у бюджеті.
40. Джерела фінансування соціального захисту.
41. Фінансування системи соціального страхування.
42. Адресні субсидії: механізм і порядок надання.
43. Пільги та допомоги окремим категоріям громадян.
44. Фінансування допомог ветеранам, особам з інвалідністю, пенсіонерам.
45. Видатки на освіту: структура та джерела фінансування.
46. Фінансування закладів охорони здоров'я.
47. Видатки на культуру і мистецтво та їх значення.
48. Видатки на фізичну культуру і спорт.
49. Особливості фінансування соціальної сфери у воєнний час.
50. Міжбюджетні відносини: сутність і значення.
51. Види міжбюджетних трансфертів.
52. Базова дотація: порядок формування.
53. Реверсна дотація: механізм розрахунку.
54. Субвенції: цільове призначення.
55. Система бюджетного вирівнювання в Україні.
56. Світовий досвід міжбюджетних відносин.
57. Проблеми міжбюджетних відносин в Україні.
58. Бюджетний дефіцит: сутність і причини.
59. Види бюджетного дефіциту.
60. Наслідки бюджетного дефіциту.
61. Внутрішні джерела фінансування дефіциту.
62. Зовнішні джерела фінансування дефіциту.
63. Заходи щодо подолання бюджетного дефіциту.
64. Взаємозв'язок бюджетного дефіциту та державного боргу.
65. Державний борг: поняття і види.
66. Структура державного боргу України.
67. Принципи управління державним боргом.
68. Методи обслуговування державного боргу.
69. Боргове фінансування Державного бюджету.
70. Особливості управління зовнішнім боргом України.
71. Вплив державного боргу на економіку країни.
72. Видатки на державне управління: поточні й капітальні.
73. Фінансування органів місцевого самоврядування.
74. Видатки на національну оборону: структура.

75. Планування оборонних видатків.
76. Вплив оборонних видатків на розвиток економіки.
77. Міжнародний досвід фінансування оборони.
78. Видатки на економічну діяльність держави.
79. Фінансування розвитку економіки: напрями та пріоритети.
80. Призначення резервного фонду бюджету.
81. Державний фонд регіонального розвитку: роль і порядок фінансування.
82. Державна підтримка інновацій.
83. Державна підтримка інфраструктури.
84. Фінансування науки з бюджету: структура.
85. Особливості фінансування наукових досліджень в Україні.
86. Кошторисне фінансування наукових установ.
87. Зарубіжний досвід фінансування науки.
88. Роль фінансового контролю у використанні коштів бюджетних програм.
89. Аудит ефективності виконання бюджетних програм.
90. Напрями вдосконалення бюджетної системи України.

Зарахування результатів неформальної освіти

Здобувач освіти має право на перезарахування результатів неформального навчання в межах дисципліни «Бюджетна система».

У ЗВО діє Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>).

Студент може пройти відповідні онлайн-курси, які попередньо будуть погоджені з викладачем дисципліни. Тематика таких курсів має відповідати програмі дисципліни та попередньо погоджується з викладачем. Отримані результати навчання подаються на розгляд фахової комісії, яка здійснює їх оцінювання та ухвалює рішення про офіційне визнання.

Назва курсу / ресурсу	Посилання / де знайти	Що вивчається / чому корисно	Зв'язок із ПЦМ / бюджетною системою
Ефективний бюджетний процес в органах місцевого самоврядування	https://prometheus.org.ua/prometheus-free/efficient-budget-local-gov/	Курс про всі етапи бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування: формування доходів і видатків, місцеві бюджети, бюджетне вирівнювання.	Містить модуль «Порядок застосування програмно-цільового методу». Прямо задовольняє потребу з ПЦМ.
Онлайн-курс «Застосування програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів»	https://decentralization.ua/en/news/7062	Спеціалізований курс: як застосовувати ПЦМ на місцевому рівні, як складати паспорти бюджетних програм, оцінювати ефективність та прогнозувати видатки.	Пряме застосування ПЦМ, бюджетні програми, прогнозування витрат.
Смарт-громада: управління на основі даних	https://prometheus.org.ua/prometheus-free/mart-community-data-management/	Курс про використання даних, аналітики, прогнозування, моделювання розвитку громади; є модуль про «Програмно-цільовий метод бюджетування для розвитку громади».	Дає практику застосування ПЦМ для розвитку громадських бюджетних програм.

Рекомендована література

- основна

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 7.10.2010 р. №2592-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

2. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n6341>
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII
4. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII
5. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 р. № 1138
6. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII
7. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII
8. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 № 2628-П
9. Про затвердження Порядку використання коштів фонду ліквідації наслідків збройної агресії : Постанова Кабінету Міністрів України від від 10 лютого 2023 р. № 118
10. Бюджетний кодекс України: від 8 липня 2010 року № 2456-VI.
11. Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2010 р. № 1132.
12. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 № 228.
13. Про затвердження Порядку призначення і виплати Державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003р. № 250.
14. Про бюджетну класифікацію : Наказ Міністерства фінансів України від 14 січня 2011 р. № 11.
15. Бюджетна система : навчальний посібник / О. М. Піхоцька, Л. Є. Фурдичко, Н. Г. Синютка; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 327с.
16. Бюджетна система : підруч. / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 624 с..
17. Бюджетна система : підручник / за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ : Центр учбової літератури, Тернопіль : Екон. думка, 2012. 871 с.
18. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л. І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
19. Бюджетна система: підручник / І. В. Алексеев, Н. Б. Ярошевич, І. Ю. Кондрат, М. В. Ливдар. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.
20. Бюджетна система: тенденції розвитку / В. М. Мазярчук та ін.; під ред. В. М. Мазярчука. Київ : «ФОП Лопатіна О. О.», 2019. 384 с.
21. Луніна І. О., Бондарук Т.Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини : навч. посіб. Київ : ДП «Інформ.–аналіт. агентство», 2019. 304 с.
22. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
23. Сокровольська Н.Я. Бюджетна система. *Фінанси та фінансове посередництво* : підручник у трьох томах. Том 2 / за ред. проф. П. О. Нікіфорова, доц. Н. А. Бак. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. С. 17-87. ISBN 978-966-423-904-9 <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11040>

додаткова (допоміжна)

1. Sokrovolska, N., Kucher, G., Pyvovarov, K., Mazur, H., & Poliak-Sverhun, M. (2025). The Functioning of Ukraine's Budgetary System in Wartime Conditions. *International Journal of*

Economics and Financial Issues, 15(2), 268–277. <https://doi.org/10.32479/ijefi.17548>
<https://econjournals.com/index.php/ijefi/article/view/17548>

2. Sokrovol'ska, Nataliia et al. The Impact of Economic Recession on the Financial Support of State Functions during Crisis Situations. *Theoretical and Practical Research in Economic Fields*, [S.l.], v. 15, n. 2, p. 350-364, june 2024. ISSN 2068-7710. Available at: <<https://journals.aserspublishing.eu/tpref/article/view/8471>>.

doi: [https://doi.org/10.14505/tpref.v15.2\(30\).15](https://doi.org/10.14505/tpref.v15.2(30).15)

3. Кіреєва О. І. Витрати державного бюджету України на оборону та соціальну сферу: аналітичний підхід. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Економіка*. 2023. Вип. 3(2).С. 35–42.

4. Міністерство фінансів України. Основні напрями бюджетної політики на 2025–2027 роки : аналіт. доп. Київ, 2024. 42 с.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/>

5. Рахункова палата України. Звіт про результати аналізу ефективності видатків бюджету (2022) : офіц. звіт. Київ, 2023. 65 с.

6. Сокровольська Н.Я., Корбутяк А.Г., Юрій Е.О., Гаватюк Л.С. Фінанси територіальних громад : навч. посіб. Чернівці: Рута, 2019. 200 с. (5 д.а. власного авторського тексту)

7. Шаров О. І. Виклики сучасного бюджетного процесу в Україні в умовах нестабільності. *Економіка і держава*. 2021. № 11. С. 15–18.

Інформаційні ресурси.

1. Державна казначейська служба України – <http://www.treasury.gov.ua>
2. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
3. Державна митна служба України - <https://customs.gov.ua>
4. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
6. Пенсійний фонд України – <http://www.pfu.gov.ua/>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами: «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/jxpbs0zb/etychnyi-kodeks_chernivets_koho-natsionalnoho-universytetu.pdf; «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwb/plozhennia-chnupro-plahiat-2023plusdotatky-31102023.pdf>.

Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.